

ERKEN ÇOCUKLUKTA YÜRÜTÜCÜ İŞLEVLER

Kuramsal Temeller ve Örnek Etkinlikler

Arş. Gör. Dr. Hande Arslan Çiftçi
Prof. Dr. Gülden Uyanık
Doç. Dr. İbrahim H. Acar

ERKEN ÇOCUKLUKTA YÜRÜTÜCÜ İŞLEVLER Kuramsal Temeller ve Örnek Etkinlikler

Arş. Gör. Dr. Hande Arslan Çiftçi, Prof. Dr. Gülden Uyanık, Doç. Dr. İbrahim H. Acar

Yayın No. : 3533
Eğitim : 740
ISBN : 978-625-439-647-2
E-ISBN : 978-625-439-648-9
Basım Sayısı : 1. Basım, Ağustos 2021

© Copyright 2021, NOBEL AKADEMİK YAYINCILIK EĞİTİM DANIŞMANLIK TİC. LTD. ŞTİ. SERTİFİKA NO.: 40340

Bu baskının bütün hakları Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti'ne aittir. Yayınevinin yazılı izni olmaksızın, kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik ya da fotokopi yoluyla basımı, yayımı, çoğaltımı ve dağıtımı yapılamaz.

Nobel Yayın Grubu, 1984 yılından itibaren ulusal ve 2011 yılından itibaren ise uluslararası düzeyde düzenli olarak faaliyet yürütmekte ve yayınladığı kitaplar, ulusal ve uluslararası düzeydeki yükseköğretim kurumları kataloglarında yer almaktadır.

Genel Yayın Yönetmeni : Nevzat Argun -nargun@nobelyayin.com-
Genel Yayın Koordinatörü : Gülfem Dursun -gulferm@nobelyayin.com-
Redaksiyon : Nurcan Çağman -nurcan@nobelyayin.com-
Sayfa Tasarım : Erhan Bakır -erhan@nobelyayin.com-
Grafik Tasarım Uzmanı : Mehtap Yürümez -mehtap@nobelyayin.com-
Kapak Tasarım : Lale Yalçın -laleenobel@gmail.com-
Baskı Sorumlusu : Yavuz Şahin -yavuz@nobelyayin.com-
Baskı ve Cilt : Atalay Konfeksiyon Matbaacılık ve Rek. İnş. Tur. Oto. San. ve Tic. Ltd. Şti. / Sertifika No.: 47911-
Zübeyde Hanım Mah. Süzgun Cad. No.:7 Altındağ / ANKARA

Kütüphane Bilgi Kartı

Arslan Çiftçi, Hande., Uyanık, Gülden., Acar, İbrahim H..

Erken Çocuklukta Yürütücü İşlevler Kuramsal Temeller ve Örnek Etkinlikler / Hande Arslan Çiftçi, Gülden Uyanık, İbrahim H. Acar

1. Basım. VI + 170 s. 16,5x24 cm. Kaynakça var, izin yok.

ISBN: 978-625-439-647-2

E-ISBN: 978-625-439-648-9

1. Erken Çocukluk 2. Yürütücü İşlevler 3. Okul Öncesi Dönem

Genel Dağıtım

ATLAS AKADEMİK BASIM YAYIN DAĞITIM TİC. LTD. ŞTİ.

Adres: Bahçekapı mh. 2465 sk. Oto Sanayi Sitesi No:7 Bodrum Kat Şaşmaz-ANKARA - siparis@nobelyayin.com-

Telefon: +90 312 278 50 77 - **Faks:** 0 312 278 21 65

E-Satış: www.nobelkitap.com - esatis@nobelkitap.com / www.atlaskitap.com - info@atlaskitap.com

Dağıtım ve Satış Noktaları: Alfa Basım Dağıtım, Arasta, Arkadaş Kitabevi, D&R Mağazaları, Dost Dağıtım, Ekip Dağıtım, Kıda Dağıtım, Kitapsan, Nezih Kitabevleri, Pandora, Prefix, Remzi Kitabevleri

Ön Söz

Bir çocuk günlük yaşamı içerisinde birçok zorlukla karşılaşır ve onlara çözüm yolları üretir. Tüm bu çözüm yollarının planlanıp hayata geçirilmesinde en önemli becerilerden birisi de yürütücü işlevlerdir ve bu beceriler özellikle erken yaşlarda dışarıdan destekle geliştirilebilir. Dolayısıyla tüm çocukların ilkökula hem akademik hem de sosyal açıdan hazır bulunuşlukları için gerekli olan yürütücü işlev becerilerini geliştirmek amacıyla okul öncesi dönemde yürütücü işlevleri geliştirmeye yönelik çalışmalar yapılması, eğitim programlarının geliştirilmesi ve uygulanması özellikle önem taşımaktadır.

Bu kitaptaki ilk üç bölümde, Hande Arslan Çiftçi'nin Gülten Uyanık ve İbrahim H. Acar danışmanlığında yürüttüğü “Çocukluk Dönemi Yürütücü İşlevler Envanteri'nin 48-72 aylık çocuklar için geçerlik ve güvenirlik çalışması ve Okul Öncesi Yürütücü İşlevler Eğitim Programı'nın etkililiğinin incelenmesi” başlıklı doktora tez çalışmasından derlenen kuramsal çerçeveye ve ilgili araştırmalara yer verilmiştir. Bu bölümlerde yürütücü işlevlerin tanımı ve benzer yapılarla ilişkisi, yürütücü işlevlerin kavramsallaştırılması, yürütücü işlevlerin bileşenleri ve gelişimi, erken çocuklukta yürütücü işlevlerin değerlendirilmesi, yürütücü işlevlerin erken çocuklukta desteklenmesinin önemi ve erken çocuklukta yürütücü işlevleri geliştiren yaklaşımlar tartışılmıştır. Dördüncü bölümde, adı geçen doktora tezinde geliştirilen ve etkililiği kanıtlanan “Okul Öncesi Yürütücü İşlevler Eğitimi Programı”nın geliştirilme sürecine ve programdaki oturumlara yer verilmiştir. Son bölümde ise hem öğretmenlere yönelik ilave örnek etkinlikleri hem de tez çalışmasında yer almayan anne-babalar için oyun etkinlikleri geliştirilerek kitaba eklenmiştir.

Bu kitabın alandaki araştırmacılara yol göstermesinin yanı sıra erken çocukluk eğitimcilerine ve uygulayıcılara yürütücü işlevlerin okul öncesi dönemde nasıl desteklenebileceği hakkında fikir vererek sınıf içi uygulamalara da katkıda bulunacağı söylenebilir. Kitabın öğretmen adaylarına, araştırmacılara, öğretmenlere, ebeveynlere ve elbette dolaylı olarak da olsa çocuklara faydalı olması dileğiyle...

Hande Arslan Çiftçi, Gülten Uyanık ve İbrahim H. Acar

İstanbul, 2021

İçindekiler

Ön Söz.....	iii
1. Bölüm - Yürütücü İşlevler Nedir?	1
1. Yürütücü İşlevlerin Tanımı	2
2. Yürütücü İşlevlerin Benzer Yapılarla İlişkisi.....	5
3. Yürütücü İşlevlerin Kavramsallaştırılması.....	7
3.1. “Birlik ve Çeşitlilik” Modeli	7
3.2. Sıcak ve Soğuk Yürütücü İşlevler Modeli.....	11
2. Bölüm - Yürütücü İşlevlerin Gelişimi ve Değerlendirilmesi	13
1. Temel Yürütücü İşlev Bileşenleri	14
1.1. Çalışan Bellek	14
1.2. Ketleyici Kontrol.....	16
1.3. Bilişsel Esneklik	17
2. Yürütücü İşlevlerin Gelişimi.....	19
3. Erken Çocuklukta Yürütücü İşlevlerin Değerlendirilmesi	21
3. Bölüm - Erken Çocuklukta Yürütücü İşlevlerin Geliştirilmesi	27
1. Yürütücü İşlevlerin Erken Çocuklukta Desteklenmesinin Önemi.....	28
2. Erken Çocuklukta Yürütücü İşlevleri Geliştiren Yaklaşımlar.....	32
2.1. Bilgisayar Tabanlı Öğretim	33
2.2. Fiziksel Aktiviteler	34
2.3. Bilinçli Farkındalık (Mindfulness) Eğitimi.....	35
2.4. Sembolik Oyun.....	36
2.5. Okul Tabanlı Uzun Süreli Eğitim Programları	38
2.5.1. Zihnin Araçları Programı	39
2.5.2. Chicago Okula Hazır Bulunuşluk Projesi.....	42

2.5.3. Head Start REDI Müdahale Programı	43
2.5.4. Alternatif Düşünme Stratejilerinin Geliştirilmesi Programı.....	44
2.6. Okul Tabanlı Kısa Süreli Eğitim Programları	45
4. Bölüm - Okul Öncesi Yürütücü İşlevler Eğitimi Programı	51
1. Okul Öncesi Yürütücü İşlevler Eğitim Programı İle İlgili Süreçler.....	52
1.1. Okul Öncesi Yürütücü İşlevler Eğitim Programı'nın Geliştirilme Süreci	52
1.2. Okul Öncesi Yürütücü İşlevler Eğitim Programı'nın Kuramsal Temeli	54
1.3. Okul Öncesi Yürütücü İşlevler Eğitim Programı'nın Hazırlanması.....	56
1.4. Okul Öncesi Yürütücü İşlevler Eğitim Programı'nın İçeriği.....	58
2. Okul Öncesi Yürütücü İşlevler Eğitim Programı Oturumları.....	60
5. Bölüm - Ebeveynler ve Öğretmenler İçin Örnek Oyun Etkinlikleri.....	103
1. Ebeveynler İçin Örnek Oyun Etkinlikleri.....	105
2. Öğretmenler İçin Örnek Oyun Etkinlikleri	120
Sonuç	141
Kaynakça.....	143
Yazarlar Hakkında.....	167